

Aftale mellem regeringen, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti om fremtidens hjemmehjælp

Indledning

Vores ældre medborgere har brug for en hjemmehjælp af høj kvalitet. En hjemmehjælp, som støtter ældre i at leve så uafhængigt et liv som muligt, og som er kendetegnet ved tryghed og værdighed.

Hjemmehjælp er en kerneydelse i ældreplejen og er samtidig en vigtig del af hjælpen til mennesker med handicap. Der er i dag 147.000 modtagere af hjemmehjælp, som er afhængige af hjælp til for eksempel bad og påklædning for at kunne fungere i dagligdagen. Langt de fleste modtagere er ældre.

I disse år står hjemmehjælpen over for store udfordringer. Vi bliver flere ældre, og ældre udgør i dag en mere sammensat gruppe end tidligere. Det er vigtigt, at hjælpen til borgere i eget hjem følger med tiden og ændringerne i borgernes behov.

Fremtidens hjemmehjælp skal tage afsæt i, at ældre er forskellige. Mange af fremtidens ældre vil være have ressourcer på en lang række områder. De vil have overskud til at klare sig selv, eller deres behov for hjælp vil kunne løses i form af hjælp til selvhjælp. Samtidig vil der være ældre med omfattende og komplekse plejebestanden og med få eller ingen ressourcer til at klare sig uden hjælp. De har brug for særlig opmærksomhed i de kommende år.

Regeringen, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti ønsker med denne aftale at følge op på Hjemmehjælpskommissionens anbefalinger og sikre rammerne for en bedre indsats på hjemmehjælpsområdet.

Det er vigtigt, at hjælp til selvhjælp gør en positiv forskel for den enkelte borger og reelt bidrager til en mere selvstændig hverdag for borgeren – med mere livskvalitet til følge. Aftaleparterne er enige om, at der er behov for at sikre bedre og mere systematisk hjælp til selvhjælp.

Samtidig ønsker aftaleparterne at slå fast, at hjemmehjælp også fremover vil være en kerneydelse på ældreområdet. Det gælder uanset, at der i stigende omfang vil være fokus på hjælp til selvhjælp og på at understøtte ældre borgere i at forblive selvhjulpne og uafhængige af hjælp så længe som muligt.

Der vil altid være borgere, som er så svage, at de for at kunne fungere i dagligdagen har brug for hjemmehjælp. Aftaleparterne ønsker, at de svageste borgere skal opleve større tryghed og mere værdighed i plejen. Det skal derfor sikres, at hjælpen er koordineret, sammenhængende og forudsigelig, så det er den enkelte borgers behov, der er omdrejningspunktet for indsatsen – og ikke systemet.

Endelig er der behov for at styrke indsatsen mod ensomhed blandt ældre borgere i eget hjem. Vi ved, at 65.000 ældre i Danmark føler sig ensomme. Ufrivillig ensomhed kan påvirke helbredet i negativ retning og føre til dårlig livskvalitet. Aftaleparterne er derfor enige om, at der skal være mere opmærksomhed på den sociale dimension i hjemmeplejen, så medarbejderne mere aktivt gør brug af deres kendskab til borgerne og støtter ensomme ældre i at deltage i forebyggende og sociale aktiviteter. Det er vigtigt, at hjælpen tilrettelægges i samarbejde med eventuelle pårørende, som har et godt kendskab

til den enkelte ældre borgers ønsker og behov.

Brug af velfærdsteknologi rummer store perspektiver på ældreområdet, bl.a. i forhold til at sikre, at borgeren kan leve så selvstændigt et liv som muligt. Det er vigtigt, at ny teknologi introduceres på en tryk og værdig måde og i dialog med borgeren. Der skal være balance mellem hensynet til at bruge de potentialer, der ligger i teknologien, og borgerens parathed.

Aftalen medfører både lovændringer og en række andre initiativer, som skal udvikle indsatsen på hjemmehjælpsområdet. Flere af initiativerne sættes i værk allerede i 2014, mens lovændringerne vil træde i kraft 1. januar 2015.

Bedre og mere systematisk hjælp til selvhjælp

Behovet for at klare sig selv og bevare kontrollen over egen hverdag forsvinder ikke, blot fordi vi bliver gamle. Derfor skal ældre borgere som udgangspunkt hjælpes til igen at blive i stand til at klare sig selv og leve et liv i overensstemmelse med deres egne ønsker og værdier.

Stort set alle kommuner arbejder i dag med hjælp til selvhjælp eller rehabilitering – men på meget forskellig vis. Hjemmehjælpskommissionen har peget på, at kommunernes forskelligartede praksis og tilgang til hjælp til selvhjælp giver betydelige forskelle på tværs af landet i forhold til målgrupper, indholdet i tilbuddet og i forhold til borgerinddragelsen omkring et hjælp til selvhjælpsforløb. Det har betydning for kvaliteten af den indsats, som den enkelte borger modtager.

Aftaleparterne ønsker at følge op på Hjemmehjælpskommissionens anbefaling om aktivt at understøtte både kommunernes arbejde med hjælp til selvhjælp og borgerens retssikkerhed gennem klar og entydig lovgivning. Borgere, der har ressourcerne til det, skal have mulighed og ansvar for at indgå i et samarbejde med kommunen om, hvordan de bedst kan fastholde en hverdag i overensstemmelse med deres hidtidige liv. Det skal ske gennem systematiske hjælp til selvhjælpsforløb, der fx kan bestå af fysisk træning samt støtte og vejledning i, hvordan borgerne igen kan blive i stand til selv at mestre hverdagen.

Aftaleparterne er enige om at tage følgende initiativer:

Ny lovbestemmelse om hjælp til selvhjælpsforløb

- Kommunerne forpligtes til – forud for vurdering af behovet for hjemmehjælp – at tilbyde et hjælp til selvhjælpsforløb (rehabiliteringsforløb) til borgere, som har brug for hjælp i dagligdagen, og som har potentiale til at forbedre deres funktionsevne.
- Forløbet skal baseres på en individuel, helhedsorienteret og tværfaglig vurdering af borgerens samlede situation, hvor der både ses på den fysiske, psykiske og sociale funktionsevne.
- Forløbet skal være tidsafgrænset og korterevarende (typisk af 8-12 ugers varighed).
- Det skal indgå i vurderingen, om det er realistisk, at borgeren vil kunne opnå de ønskede forbedringer af funktionsevnen med et tidsafgrænset forløb.
- Kommunen skal fastsætte målene for forløbet i samarbejde med borgeren. Det er vigtigt, at det bliver borgerens egne mål og behov, som er omdrejningspunktet for arbejdet med målfastsættelsen, ligesom at pårørende inddrages i processen, hvor det er relevant.
- Det nærmere indhold og omfang af et hjælp til selvhjælpsforløb vil variere i forhold til den enkelte borgers behov og ressourcer, og det vil løbende skulle tilpasses borgerens aktuelle situation. Det er vigtigt, at der er balance mellem borgerens egen indsats og oplevelsen af at bevæge sig mod de fastsatte mål.
- Borgeren skal under forløbet have den nødvendige støtte til at nå de fastsatte mål og have hjælp til de ting, som borgeren (endnu) ikke selv kan klare.

- Den nærmere tilrettelæggelse af forløb med hjælp til selvhjælp bliver op til kommunerne. Det gælder også i forhold til muligheden for at inddrage eventuelle private leverandører.

Opdatering af hjemmehjælpsbestemmelsen

- Hjemmehjælp skal målrettes borgere, som ikke har potentiale til at gennemføre et forløb om hjælp til selvhjælp, eller som efter endt forløb fortsat har brug for hjælp.
- Hjælpen vil svare til den hjemmehjælp, der ydes i dag. Det skal dog præciseres, at hjemmehjælpen skal bidrage til at vedligeholde – eller om muligt forbedre – borgerens nuværende funktionsevne. Hjemmehjælp skal derfor ikke kun kompensere for væsentlige følger af nedsat funktionsevne, men skal også – i det omfang, det er muligt – fremme den enkeltes muligheder for at leve et liv med bedst mulig funktionsevne.
- Det skal ligeledes præciseres, at der skal opstilles mål for indsatsen og sikres løbende opfølgning. Kommunernes arbejde med mål og opfølgning bør gå på tværs af ydelser, fx hjemmehjælp og hjemmesygepleje, så der sikres sammenhæng i indsatsen. Det er vigtigt, at fastsættelsen af mål sker i samarbejde med borgeren, og at eventuelle pårørende inddrages, hvor det er relevant.
- Det vil som hidtil være borgerens aktuelle behov, der afgør hjælpens omfang, og hjælpen vil fortsat løbende skulle tilpasses borgerens behov i op- eller nedadgående retning. Dette understreges ved, at sondringen mellem midlertidig og varig hjælp ophæves. Samtidig med ophævelsen af sondringen fjernes muligheden for at opkræve betaling for midlertidig hjælp.

Mere tryghed, mindre ensomhed

Mange ældre borgere modtager omfattende hjælp i eget hjem. Ofte er der tale om komplekse forløb, som går på tværs af social- og sundhedsområdet, og som involverer flere forskellige faggrupper.

Hjemmehjælpskommissionen har peget på, at udviklingen går i retning af, at flere og flere ældre i eget hjem har omfattende og komplekse plejebestov. Det udfordrer kommunerne i forhold til at sikre en sammenhængende indsats på tværs af social- og sundhedsområdet. Hvis hjælpen til borgeren ikke hænger sammen, skaber det først og fremmest utryghed og bekymring hos borgeren. Derudover kan borgerens tilstand forværres, og det kan medføre unødige hospitalsindlæggelser.

Aftaleparterne ønsker at sikre øget sammenhæng i indsatsen til hjemmeboende ældre borgere med komplekse plejebestov, og som modtager meget hjælp (fx både hjemmehjælp og hjemmesygepleje). De forskellige kommunale indsatser skal være koordinerede og udgøre et sammenhængende forløb for den enkelte borger – uanset hvilke faggrupper eller forvaltninger, der er involveret. Samtidig skal der arbejdes på at give den enkelte borger mere struktur og forudsigelighed i hjælpen i hverdagen, så borgeren ved, hvem der kommer og hvornår.

Aftaleparterne ønsker endvidere at tage mere konkret fat på udfordringerne med ensomhed og social isolation blandt de svage ældre, som modtager meget hjælp. Alt for mange svage ældre oplever at føle sig ensomme mod deres vilje, og derfor skal den sociale og forebyggende indsats i hjemmeplejen styrkes.

Frivillige kan meget i forhold til at bekæmpe ensomhed hos ældre. Vi skal styrke samarbejdet mellem det frivillige og det offentlige Danmark. Derfor blev der i juli 2013 lavet et Frivilligcharter, der skal inspirere til fælles rammer og værdier for samarbejdet.

Aftaleparterne er enige om at tage følgende initiativer:

Mere sammenhæng og tryghed for borgerne

- Der skal gennemføres et projekt om mere struktur og tryghed i hjemmehjælpen. Borgerne skal dagligt – fx via sms – oplyses om, hvornår de kan forvente et besøg, og hvem der kommer.

Det gælder både hverdage, weekender og helligdage. Projektet skal give borgerne øget tryghed og større frihed til at kunne tilrettelægge deres dag. Det er vigtigt, at også svage ældre, der kan have vanskeligt ved at håndtere nye teknologier, får glæde af løsningen, og at kommunerne parallelt med dette initiativ fortsætter arbejdet med at begrænse antallet af forskellige hjælpere i borgernes hjem.

- Der skal udarbejdes en national generel beskrivelse af det gode forløb til borgere med komplekse plejebehov. Beskrivelsen skal indeholde metoder og værktøjer, som kan understøtte kommunerne i at give ældre borgere med komplekse behov en sammenhængende indsats på tværs af kommunale ydelser, fx hjemmesygepleje, hjemmehjælp og træning. Beskrivelsen udarbejdes af Socialstyrelsen i samarbejde med Sundhedsstyrelsen og udvalgte kommuner.

Styrket indsats mod ensomhed

- Hjemmeplejen skal spille en større rolle i forhold til at modvirke ensomhed blandt ældre borgere. Der igangsættes et stort udviklingsprojekt, hvor 10-15 kommuner i samarbejde med frivillige organisationer skal arbejde med at støtte ældre, som har vanskeligt ved at opretholde et socialt aktivt liv, i at deltage i aktivitets- og foreningstilbud. Hjemmeplejens opgave bliver således at hjælpe ældre borgere ind i nye fællesskaber i civilsamfundet, fx ved at hjælpe den ældre til at få en spiseven. Projektet skal bidrage til viden om, hvilken rolle hjemmeplejen kan spille i forhold til at modvirke social isolation og ensomhed blandt ældre, der modtager meget hjælp. Det er vigtigt, at de gode erfaringer udbredes til landets øvrige kommuner.
- En styrket indsats mod ensomhed finansieres ved at ophæve bestemmelsen om, at modtagere af hjemmehjælp skal have en fast person, som de kan kontakte på myndighedens vegne. Hjemmehjælpskommissionen har peget på, at reglerne om en fast kontaktperson på myndighedsniveau ikke bidrager væsentligt til at skabe mere sammenhængende forløb og mere kvalitet for borgerne. Kommunerne skal fortsat oplyse borgerne om, hvordan de skal forholde sig, og hvor de kan rette henvendelse, hvis hjælpen ikke leveres i overensstemmelse med afgørelsen.
- Ældre borgere skal have nemmere adgang til aktivitets- og foreningstilbud. Flere kommuner er i dag koblet på hjemmesiden *aktivtaeldreliv.dk*, som giver et overblik over alle aktivitets- og foreningstilbud i kommunen, og som gør det muligt at matche den enkelte borgers ønsker med relevante lokale tilbud. Hjemmesiden bør udbredes til alle kommuner, så mange flere ældre kan hjælpes til en mere aktiv tilværelse. Det skal ske ved hjælp af et økonomisk tilskud til de kommuner, som endnu ikke er en del af hjemmesiden.

Lovproces

Et lovforslag baseret på denne aftale vil blive sendt i høring i løbet af sommeren 2014 med henblik på fremsættelse i folketingsåret 2014-2015. Lovforslaget skal forinden drøftes med aftaleparterne.